

TEKINTETES TANÁCS!

1913. október 25-én lesz negyven esztendeje, hogy az 1872. XXXVI. törvénycikkkel egyesített főváros alakuló közgyűlését megtartotta. Az egyesítés fontos esemény a főváros történetében, mert mai nagysága, gazdasági, kulturális, társadalmi és politikai jelentősége ezen alapul. Előbb három különböző város különböző hagyományokkal és érdekekkel áll az ország földrajzi közép-pontjában, utóbb pedig egy nagy város alakul a Duna mellett, mely fokozatos fejlődéssel az ország gazdasági, kulturális, társadalmi és politikai központja lesz. Négy évtized kitartó munkája kiemeli Budapestet a magyar városok sorából s olyan helyzetbe juttatja, hogy ma már versenytársak nélkül áll. Az alapot e bámulatos fejlődéshez a törvényhozás teremtette meg, az egyesített főváros közművelődési, társadalmi és gazdasági összeolvasztását azonban a törvényhatóság munkája eredményezte. Mindkettő egyaránt fontos! Ez okok teszik indokolttá az egyesítés tényének jubiláris megünneplését, ez okok teszik megörökítendővé a törvényhatóság négy évtizedes működését.

Mint hogy a törvényhatóság életét a legközvetlenebbül a közgyűlések tüntetik fel, melyekben a törvényhatóság összes fontos ügyei tárgyalás alá kerülnek, a közgyűlések működésének összefoglaló bemutatásával lehetne az elmúlt negyven esztendő lefolyását a legmegfelelőbbben megismertetni. E munka azonban nagyobb arányú előmunkálatokat követel, amelyek elvégzésére nincs elegendő idő. Ezenkívül az Országos Monografia Társaság éppen 1913-ban készül kiadni a főváros történetét, amely az ünneplés tárgyát képező korszakot is teljesen fel fogja ölelni. E kornak külön ismerte-

tése tehát részben az idő rövidsége miatt nagy nehézségekbe ütközik, részben pedig az Országos Monografia Társaságnak már a megvalósulás útján levő terve miatt felesleges.

A közgyűlések eredményeinek történeti ismertetése helyett azonban más úton is méltányolhatja a főváros törvényhatósági életének elmúlt korszakát, amely méltánylás teljesen megfelel az ünnep jelentőségének s gyakorlati szükségletet is pótol. A közgyűlések tevékenységének írott nyomai, a közgyűlési jegyzőkönyvek ugyanis csupán 1885-től kezdve jelentek meg nyomtatásban, az előbbi esztendő /1874-1884/ jegyzőkönyvei azonban csupán írásban maradtak fenn. Az írásban fennmaradt jegyzőkönyvek kiadásával részben kiegészíthetné a főváros nyomtatott jegyzőkönyveinek sorozatát, részben pedig törvényhatósági életének ismertetéséhez nyújtana elsőrangú kutforrásokat. A nyomtatásban megjelent jegyzőkönyvek évfolyamai nincsenek sorszámmal ellátva, hanem csupán az évszámot viselik címlapjukon, minek következtében a régibb 11 évfolyam utólagos kinyomatása nem ütközik nehézségbe.

El nem mulaszthatom, ámbar a tek. Tanács nagybecsű figyelmét úgy sem kerülheti el, hogy e helyütt rá ne mutassak azon nagy előnyökre is, melyek a közgyűlési jegyzőkönyvek kiadásából a gyakorlati közigazgatásra háramlanak. Az eredeti jegyzőkönyvpéldányok használatánál állandóan a levéltárra vannak utalva mindazok, kiknek a közgyűlési javaslatokra, tárgyalásokra és határozatokra szükségük van; kinyomatás esetén azonban megkímélhetők az eredeti jegyzőkönyvpéldányok az állandó használattól s nem kell tartani attól sem, hogy esetleges szerencsétlenség következtében pótolhatatlanul elpusztulnak.

A székesfőváros hivatalai gyakran kénytelenek a felmerült közigazgatási ügyek előzményeivel foglalkozni s minthogy a közgyűlési jegyzőkönyvek egyetlen példányait a levéltár őrzi, minden egyes esetben a levéltárra vannak utalva, ha az ügy a közgyűlési tárgyalásokra vezet vissza. A közgyűlési jegyzőkönyvek kinyomatása esetében azonban minden fővárosi hivatal rendelkezhetik 1-1 példánnyal s minden nagyobb fáradság nélkül megállapíthatja a felmerült ügyek előzményeit, ami a közigazgatási eljárást lényegesen gyorsítja.

Nagy mértékben emelné a kinyomatott közgyűlési jegyzőkönyvek használhatóságát, ha az egyes évfolyamokhoz tartozó név és

tárgymutatókon kívül az 1874-1913 évfolyamokhoz közös tárgy- és névmutató készülne, ami fölöslegessé tenné a kelet és számok nyomán történő sokszor nagyon fáradságos kutatást, hanem egyenesen rávezetné az ügy előzményeire.

A közgyűlési jegyzőkönyvek javasolt kiadása a levéltárra volna bízandó, amely az eredeti jegyzőkönyveket őrzi és a kiadott szöveg hitelességeért is viseli a felelősséget. Minthogy az eredeti jegyzőkönyvek értéküknél és alakjuknál fogva nem adhatók át a nyomdának, szövegük teljes egészében lemásolandó volna. E másolás kézírással nagyon lassan haladna s ezért célszerűbb volna a másolást írógéppel végeztetni, ami úgy történhetnék meg, hogy a tek. Tanács a munka tartamára egy gyakorolt írógépkezelőt rendelne ki a levéltárba.

A nyomtatási költségek 300 példány után ivenként 28 koronát tennének ki, évfolyamonként pedig 200 ivet számítva 5600 koronát, vagyis 11 évfolyam után 61,600 koronát. Ezenkívül a 40 évfolyam tárgy- és névmutatójának kinyomatása 300 példányban ivenként 42 koronába, az egészre 200 ivet számítva 8400 koronába kerülne. Vagyis a közgyűlési jegyzőkönyvek és a 40 évfolyam mutatója összesen körülbelül 70,000 korona költséget okozna, amely összeg négy évre volna előirányozandó, mert a munka elvégzése ennyi idő alatt történhetnék meg.

Az egyesítés évfordulójának megünneplése érdekében legyen szabad másodsorban azt javasolni, méltóztassék a főváros egyesítésére vonatkozó okmányok összegyűjtését és kinyomatását is elrendelni. Ez okmányok együttes kiadása helyezheti a legmegfelelőbb világításba az egyesítés tényét, a felmerült nehézségek, elejtett javaslatok és megvalósult intézkedések leghűbb történetét, egy szóval az egyesítésre vonatkozó összes megörökítendő jelenségeket. Ez okmányoknak kellő kritikával való összegyűjtése és kiadása nem csupán a megünnepelni tervezett esemény megismertetésére alkalmas, hanem kitűnő szolgálatokat tehet azon szempontból is, hogy a fővárosi törvény várható revíziójának megvalósulása alkalmából tanulságként használható fel. Amennyire levéltári kutatásaim kapcsán a vonatkozó anyagot megismernem sikerült, a munka körülbelül 20 nyomtatott ivet tölthet be, nyomtatási költségei tehát, ivenként 100 koronát számítva, 2000 koronát tennének ki.

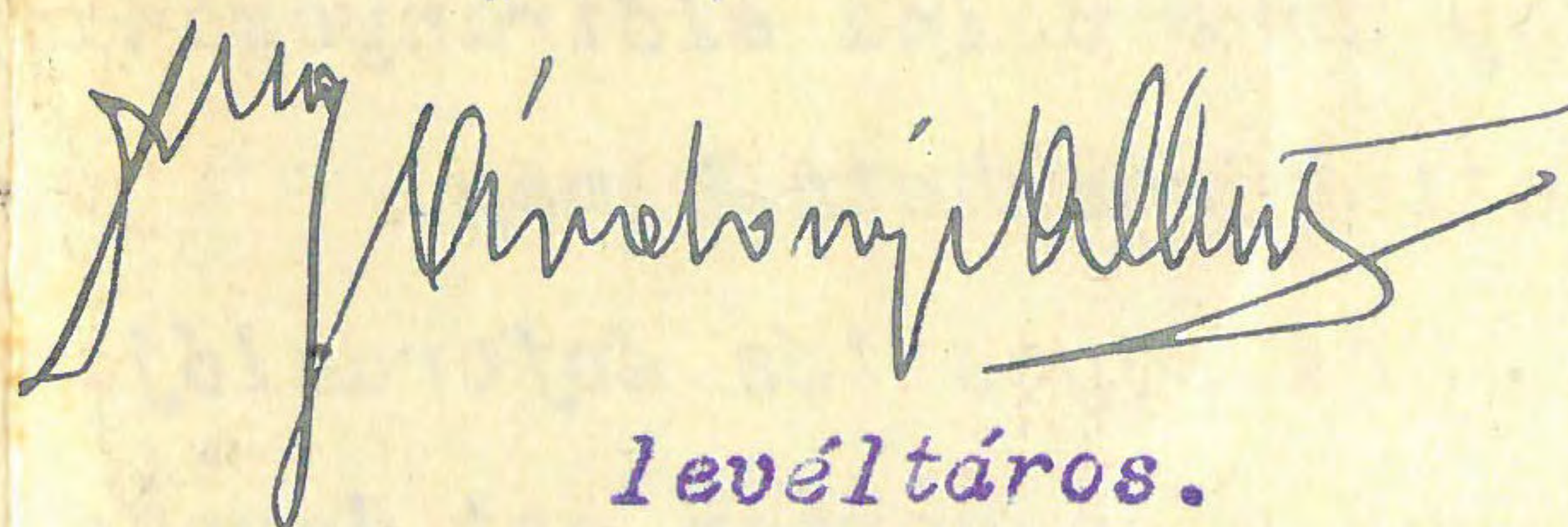
Legyen szabad ezek előrebecsátása után tisztelettel javasol-

ni, méltóztassék elrendelni, hogy a főváros egyesítésének 40 éves évfordulója alkalmából a törvényhatósági közgyűlések 1874-1884 évi ki nem adott jegyzőkönyvei kinyomassanak s az így előálló teljes sorozathoz közös tárgy- és névmutató készíttessék. Méltóztassék továbbá elrendelni, hogy a főváros egyesítésére vonatkozó okmányok összegyűjtessenek és kinyomassanak. Méltóztassék az okmányok kinyomatására a jubiléris esztendőt határidőül megjelölni s a kinyomatási költségeket már a jövő évi költségvetésbe fölvenni; a közgyűlési jegyzőkönyvek kinyomatására és a tárgy- és névmutató elkészítésére azonban 4 egymásután következő esztendőt kegyeskedjék kijelölni s a szükséges fedezetet is eszerint előirányozni. Méltóztassék végül az előre bocsátott munkálatok végzésével a fővárosi levéltárat megbizni s a szükséges másolási munkákra a levéltárhoz egy gyakorlott írógépkézelőt kirendelni.

Mély tisztelettel

Budapest, 1912. október 10.

a főlevéltáros helyett

levéltáros.